

Jordi Dausà, Torroella de Montgrí, 2 de desembre del 2016

[Text de la presentació del llibre *Nens de llet*, a la llibreria El Cucut]

UN CONTRAPÈS NECESSARI

Fa sis anys vaig guanyar un premi literari convocat per una editorial petita de Barcelona. El premi consistia en la publicació de la novel·la, cosa que comporta, teòricament, la seva distribució i promoció. El llibre tenia un altre títol, però al final li vam posar *Manual de supervivència*. En realitat només vaig guanyar mig premi, perquè l'editor es va limitar a imprimir-lo, com els mariners d'abans, que feien fills alegrement a les barjaules de cada port, i després se'n desentenien, i tal dia farà un any. Ni distribució, ni promoció, ni res. Però aquesta és una altra història.

Sí que va tenir la decència, l'editor, de convidar-me a dinar. Vam citar-nos al Zurich, a la Plaça Catalunya de Barcelona. Vaig arribar abans d'hora i em vaig asseure en un lloc estratègic, no fos cas que no em veiés i fotés el camp sense publicar-me l'obra. A la vora hi havia un home de mitjana edat, cabell blanc, vestit amb molta elegància i que llegia un llibre mentre bevia una cervesa d'un marró molt dens. En definitiva, aquell home tenia tots els trets físics i atributs estilístics que jo, aleshores, atribuïa als editors. Vaig anar-li a preguntar si era la meva cita a cegues i em va respondre que no, però que li agradava molt llegir, i que en una altra vida li hauria encantat ser editor. Vaig explicar-li que havia guanyat un premi i que esperava l'editor per anar a dinar amb ell. Vist en perspectiva, devia semblar-li un bufanúvols. Però en comptes de mirar-me amb condescendència o amb preocupació, va explicar-me que la Carmen Laforet – l'autora de *Nada*, que segur que tots heu llegit en algun moment de la vostra vida acadèmica– va petar-ho amb aquella novel·la, però que després les coses no li van anar gaire bé. La resta d'obres no van tenir tant ressò, i va morir de manera

més o menys trista, amb un munt d'originals sense publicar que potser mai no veuran la llum.

“Si la seva primera novel·la no hagués sigut un èxit com vas ser-ho *Nada*, potser hauria arribat encara més amunt. No és bo triomfar de pressa, noi. Espero que les coses et vagin malament. O com a mínim, que no et vagin gaire bé” em va dir aquell home, que jo cada vegada estava més convençut que era el meu editor fent-me una broma o posant-me a prova, com passa als contes de fades. Al cap i a la fi, no l’havia vist mai ni sabia quina cara feia, només havíem parlat per telèfon, però la veu de la gent canvia molt. Al final el senyor ben vestit va marxar i el meu editor, el de veritat, va aparèixer. Era petit i rodanxó, anava amb pantaló curt i suava com una mala cosa. Era exactament la pinta que faria Santa Claus si anés a fer turisme un mes de juliol a Barcelona. Només de veure’m em va dir: “Noi, necessito una cervesa”. Se la va beure d’un glop.

A vegades penso en aquell lector tan elegant que em vaig trobar al bar i imagino com m’haurien anat les coses si hagués sigut l’editor de la meva primera novel·la. Ara, amb els anys, he après que els editors no cal que vagin amb americanes, però guanyen molt si tenen el cabell de color blanc. Al cap i a la fi, és un símbol universal de maduresa, de saviesa i de bon fer. L’editor d’en Damià, en Francesc, els té d’un blanc polar que enlluerna. Quina sort que tens, company. El meu editor actual els té grisos, que està bé però no tant, perquè són blancs del tot. Ara que parlem d’editors: el pròleg del teu llibre parla de la sintonia necessària entre l’autor i l’editor, una cosa que no passa gaire vegades i que a simple vista potser no es pot apreciar, però que en els teus llibres, i en aquest en particular, que és el que ens ha reunit aquí, d’alguna manera és present des de la coberta fins la darrera paraula del llibre. En el que cas que ens ocupa, la darrera paraula del teu llibre és “res”. La frase completa: “Però res, ningú no deia res”. Si hem de fer cas del que diu en Damià, aquesta paraula, “res”, serà la darrera que llegirem durant algun temps. Si us hi fixeu bé, ja té una certa càrrega de fatalitat, de profecia, de poesia. “Res”.

Cadascú pot triar si creure-se'l o no. Jo estic convençut que serà una pausa molt curta, que d'altra banda a nivell estratègic és bona, perquè no pots publicar un llibre cada tardor durant molts anys, encara que mantinguis el nivell, com és el cas, o fins i tot que cada llibre sobrepassi l'anterior, com també és el cas. El camí d'en Damià no és el de la Carmen Laforet o el d'en Zafón, que ho peten amb el primer llibre, sinó el de construir uns fonaments molt sòlids per a un edifici encara més sòlid, i que arribi com més amunt millor. Però ja saps que ho tens difícil, amic: el mercat es mou amb uns mecanismes capritxosos i quasi sempre injustos, i mentre alguna gent espera el Sant Jordi per comprar el nou llibre del Polònia –o d'en Buenafuente, o Crackòvia–, arrufen el nas si un escriptor de debò publica massa seguit. Però són les regles del joc, i malgrat que no ens agraden –i a tu encara menys– nosaltres no podem canviar-les.

En Bernat Puigtobella ha escrit un article fantàstic a Nuvol, una autèntic xupito de clarividència. Parla de la dificultat d'enfrontar-se als grans gegants editorials, del desencís, de la sensació de caminar en cercles, com un hámster a la seva roda. Arran de la presentació d'en Damià a la Impossible, ha dit:

No plega pas d'escriure, però sí de publicar, que ara per ara s'ha convertit en un acte fútil. Els que coneixem en Bardera, un autor d'una ambició insubornable, sabem que no és una declaració retòrica per generar adhesió. Tal com està el pati, l'opció de Bardera és la més sensata ara mateix.

Tinc la sensació que molts escriptors catalans que ara tenen entre trenta-cinc i quaranta-cinc anys –per dir una edat així, en general– vam ser víctimes d'una mena de gran engany. Vam estudiar, pensant que si aconseguíem feina de lo nostre la vida molaria. Vam aprendre anglès i vam treure'ns una segona carrera, o un Màster, i alguns es van doctorar. Vam comprar cases per un preu superior al real i vam pagar-les a un preu encara més alt per culpa dels putos interessos de les putes hipoteques. Vam seguir totes les modes del moment, i després molts

vam formar famílies perquè era el que tocava. Finalment, vam publicar llibres pensant que d'alguna manera el talent i l'esforç tindrien una recompensa traduïda en cert reconeixement i en un volum digne de vendes. Per a molts de nosaltres, gairebé per a tots, no ha estat així. Ara em direu, i amb raó, que els joves d'avui dia encara ho tenen pitjor. És cert, però estic segur que a les noves generacions no els hi han rentat el cap com van fer-ho amb nosaltres. En part, perquè ja no tenen professors pijoprogres i *happyflowers*, sinó que ens tenen a nosaltres, de professors, i nosaltres ja sabem que la vida no és de color rosa, i que és més normal perdre que no pas guanyar. Segurament els nanos d'ara són més cíncics, més desencantats. Però en fi, no ens desviem del tema.

Potser aquesta ràbia amb prou feines continguda contra les promeses incomplertes i contra el món, que no és com ens van assegurar, és el que fa que l'obra d'en Damià sigui plena d'esguerrats, de bojós, de tragèdies grans i petites, de sordidesa amb prou feines camuflada pels brots verds que va plantant aquí i allà.

Aquests darrers anys, i això crec que és indiscutible, en Damià s'ha convertit en una figura reputada dins de les lletres catalanes, però de les lletres catalanes de debò, una categoria gairebé secreta, on per norma general no hi entren ni càtars detectius, ni capitans carlins, ni societats secretes italianes. És literatura que parla de la vida i de la mort. Farcida de realisme màgic, si voleu. Aquells fets que es llegeixen mig de passada, que són absurds però que tothom els troba perfectament normals. Farcida també de mites antics, de folklore, d'històries velles i molt potents que ja s'explicaven, d'una manera o altra, fa centenars d'anys, potser des de la nit del temps, i que són plenes d'arquetips i de màgia molt antiga i poderosa. Quan parlem de literatura, per mi, que no sóc ningú però a vegades em demanen l'opinió, parlem exactament d'això.

Ha sigut un honor i un plaer compartir presentacions i discussions amb tu durant tot aquest temps, i fins i tot aguantar ruixats. O com a mínim, aguantar tu els

ruixats i procurar que jo no em mullés gaire: sempre has sigut més fort i valent que no pas jo. Estic segur que la teva obra millorarà després d'uns quants mesos retirat dels circuits comercials. És allò que diuen de fer una passa enrere per agafar arrancada. Sé que en aquest cas no és un tòpic, com els mesos de prova que es donen les parelles quan acaben de separar-se. En Damià ens fa falta per fer de contrapès. L'any vinent, quan comenci el desembre, ens sentirem estranys sense les presentacions del Cucut. Fes el que hakis de fer, company, però no triguis gaire. D'acord? Els demés intentarem mantenir el circ en moviment perquè, quan tornis, el trobis igual de demencial o, si la sort es posa de la nostra banda, una mica millor.